

Udskriftsdato: 3. januar 2026

CIR1H nr 9018 af 01/01/2022 (Gældende)

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Videoafhøring i voldtægtssager

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: CMS VB 8883

Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Videoafhøring i voldtægtssager

1. Overblik og tjekliste

Beslutning om videoafhøring

Når politiet modtager en anmeldelse fra en person, der angiver at have været udsat for en voldtægt, jf. straffelovens § 216, eller voldtægt ved andet seksuelt forhold end samleje, straffelovens § 225, jf. § 216, skal politiet ved den første egentlige afhøring af forurettede tilbyde den pågældende videoafhøring.

Forurettede skal som udgangspunkt tilbydes videoafhøring, selvom anmeldelsen er indgivet før lovens ikrafttræden den 1. januar 2022, såfremt sagen endnu ikke er oversendt til domstolene, jf. forarbejderne til lov nr. 2601 af 28. december 2021 (lovforslag nr. L 14 af 6. oktober 2021, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.3.1.).

Hvis forurettede er et barn eller en ung, skal der fortsat tilbydes videoafhøring efter reglerne i retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 3 og 4 (se Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om videoafhøring af børn).

Hvem kan videoafhøres

Personer på 15 år eller derover, der angiver at have været udsat for en voldtægt eller voldtægt ved andet seksuelt forhold end samleje, skal tilbydes videoafhøring, se pkt. 2.2. Der er tale om et tilbud, som den forurettede kan fravælge og i stedet afgive fuld forklaring i retten.

Gennemførelse af videoafhøringen

Videoafhøring gennemføres efter reglerne i retsplejelovens § 731 a og § 745 e.

Videoafhøringen skal gennemføres i et dertil særligt indrettet lokale og skal i videst muligt omfang foretages af særligt uddannede afhørere.

Deltagere ved videoafhøringen

Som udgangspunkt skal følgende personer være til stede ved videoafhøringen:

- Forsvareren, se pkt. 2.3.1.1.
- Bistandsadvokaten for den forurettede, se pkt. 2.3.1.2.
- Den sagsbehandlende polititjenestemand
- En tolk (hvis nødvendigt)

Da forurettede har pligt til at møde op i retten og vedstå sig sin forklaring og besvare supplerende spørgsmål (se pkt. 3.2.), er det ikke et krav, at der skal deltage en anklager i videoafhøringen, men anklageren vil i alle sager have mulighed for at deltage.

Den mistænkte

Den mistænkte har ikke adgang til at overvære videoafhøringen, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 1. pkt.

Den mistænkte skal dog snarest muligt have adgang til sammen med sin forsvarer at gennemse videooptagelsen hos politiet, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 2. pkt. Politiet skal vejlede mistænkte om denne adgang. Se mere herom i pkt. 2.4.

Brug af videoafhøring under hovedforhandlingen

I forbindelse med tilrettelæggelsen af hovedforhandlingen i en sag, hvor der er sket videoafhøring, skal anklageren overveje,

- hvordan videoafhøringen skal bruges som bevis i retten, se pkt. 3.1.,
- reglerne om vidnefritagelse, se pkt. 3.2.,
- om der eventuelt skal ske forhåndsafgørelse om dørlukning mv., se pkt. 3.3.,
- hvordan eventuelle supplerende spørgsmål til forurettede i retten skal tilrettelægges, se pkt. 3.4.

2. Politiets efterforskning og sagsbehandling

Når politiet modtager en anmeldelse fra en person, der angiver at have været udsat for en voldtægt eller voldtægt ved andet seksuelt forhold end samleje, skal politiet ved den første egentlige afhøring af forurettede tilbyde den pågældende videoafhøring.

Tilbuddet om videoafhøring hindrer ikke en indledende afhøring f.eks. med henblik på, at politiet kan vurdere, om der skal iværksættes uopsættelige efterforskningsskridt, eller at den pågældende undersøges på Center for Voldtægts ofre/Center for Seksuelle Overgreb.

2.1. Tidspunkt for videoafhøring

Videoafhøring skal gennemføres hurtigst muligt, og hvis det er praktisk muligt som udgangspunkt inden for 4 uger fra anmeldelsen.

Formålet med at afhøre den forurettede på et tidligt tidspunkt er at sikre den forurettedes erindring om forholdet og at skåne den forurettede for at blive afhørt på et tidspunkt, hvor en eventuel behandling af den forurettede er i gang. Herudover kan en afhøring inden for kort tid efter anmeldelsen være med til at mindske den pågældendes frygt for at glemme væsentlige detaljer.

Det kan i nogle tilfælde af hensyn til efterforskningen og sagens oplysning være hensigtsmæssigt, at videoafhøringen først gennemføres, når der i den indledende efterforskning er skabt større klarhed over hændelsesforløbet. Det er dog et krav, at hensynet til at beskytte den forurettede ikke taler imod, at videoafhøring først foretages på et senere tidspunkt, jf. forarbejderne til lov nr. 2601 af 28. september 2021 (lovforslag nr. L 14 af 6. oktober 2021, de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.3.1.).

Tidspunktet for videoafhøringen skal fastsættes under hensyntagen til, at forurettede, bistandsadvokaten og forsvareren (samt eventuelt en tolk) kan være til stede. Se pkt. 2.3.1.

2.2. Hvilke personer kan videoafhøres

Personer, der angiver at have været udsat for en voldtægt, skal tilbydes videoafhøring ved den første egentlige afhøring. Der er tale om et tilbud, som den forurettede kan fravælge og i stedet afgive fuld forklaring i retten.

Hvis forurettede er et barn eller en ung, skal der fortsat tilbydes videoafhøring efter reglerne i retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 3 og 4.

2.3. Fremgangsmåden ved foretagelse af videoafhøring

Videoafhøring gennemføres efter reglerne i retsplejelovens §§ 731 a og 745 e.

Det er i dette afsnit beskrevet nærmere, hvem der deltager i videoafhøringen, pkt. 2.3.1., og hvordan videoafhøringen gennemføres, pkt. 2.3.3.

2.3.1. Deltagere ved videoafhøringen

Som udgangspunkt skal følgende personer være til stede ved videoafhøringen:

- Forsvareren, se pkt. 2.3.1.1.
- Bistandsadvokaten for den forurettede, se pkt. 2.3.1.2.
- Den sagsbehandlende polititjenestemand
- En tolk (hvis nødvendigt)

I afhøringslokalet skal der som udgangspunkt alene være den forurettede og afhøreren til stede. Derudover kan der være en tolk, hvis der er behov for det. Forsvarsadvokaten, bistandsadvokaten og de øvrige personer, der overværer afhøringen, vil skulle befinde sig i et andet lokale (monitorrum). Der kan evt. også deltage en anklager efter behov. Se nærmere i pkt. 2.3.2. om videoafhøringens gennemførelse.

2.3.1.1. Forsvarer for den mistænkte/sigtede

Obligatorisk beskikkelse

Der skal inden videoafhøringen beskikkes en forsvarer for den, der er mistænkt eller senere måtte blive mistænkt i sagen, hvis videoafhøringen formodes at skulle anvendes som bevis under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 731 a.

Forsvarerbeskikkelse er således obligatorisk i alle sager, hvor der skal foretages videoafhøring af forurettede i en sag om straffelovens § 216 eller § 225, jf. § 216. Dette gælder også, hvis den mistænkte ikke selv har valgt en forsvarer, hvis den valgte forsvarer udebliver, eller hvis ingen endnu er mistænkt i sagen. Hvis politiet har en formodning om, at der foruden den mistænkte er flere uidentificerede gerningspersoner, skal der som udgangspunkt også beskikkes forsvarere for dem.

Nægtelse af en bestemt forsvarer

Anklageren skal være opmærksom på, om medvirken af den forsvarer, som den mistænkte ønsker, vil medføre en væsentlig forsinkelse af sagens behandling, eller om der er påviselig risiko for, at den pågældende forsvarer vil hindre eller modvirke sagens oplysning.

I sådanne situationer kan retten ved kendelse nægte at beskikke den advokat, som den mistænkte ønsker som forsvarer, jf. retsplejelovens § 735, stk. 3.

Det er således muligt for retten efter omstændighederne blandt andet at afvise at beskikke en bestemt forsvarer, hvis det på forhånd står klart, at den pågældende forsvarer ikke vil kunne deltage i politiets videoafhøring af forurettede inden for ganske kort tid. Dette fremgår af forarbejderne til retsplejelovens § 731 a, jf. lov nr. L 228 af 2. april 2003 (lovforslag nr. L 117 af 10. december 2002, de specielle bemærkninger til § 3, nr. 3).

Retten kan efter de tilsvarende betingelser ved kendelse tilbagekalde beskikkelse af en forsvarer, jf. retsplejelovens § 736, stk. 1, nr. 2, jf. § 735, stk. 3.

Forsvarerens rettigheder og pligter

Forsvareren skal have adgang til sagens akter inden videoafhøringen.

Forsvareren skal være til stede under videoafhøringen, hvis videoafhøringen kan formodes at skulle afspilles som bevis under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 2. Forsvareren har således pligt til at overvære afhøringen.

Forsvarerens tilstedeværelse sikrer, at den mistænkte – eller den endnu ikke identificerede gerningspersons – interesser kan varetages under afhøringen af forurettede, selv om den mistænkte ikke selv har adgang til at overvære afhøringen. Forsvarerens tilstedeværelse under afhøringen af forurettede vil samtidig sikre, at forsvareren allerede på dette tidspunkt vil kunne stille spørgsmål til forurettede. Det kan mindske behovet for genafhøring af forurettede.

2.3.1.2. Bistandsadvokat for forurettede

Politiet skal vejlede om adgangen til at begære en bistandsadvokat beskikket, jf. retsplejelovens § 741 b, stk. 1.

Obligatorisk beskikkelse

I sager om overtrædelse af straffelovens § 216, og § 225, jf. § 216, skal der ske beskikkelse af en bistandsadvokat for den forurettede, medmindre den pågældende eller dennes værge efter at være vejledt om retten til beskikkelse af advokat frabeder sig det, jf. retsplejelovens § 741 a, stk. 2, 1. og 3. pkt.:

Beskikkelse på baggrund af politiets begæring

Hvis den forurettede ikke fremsætter begæring om beskikkelse af en bistandsadvokat eller frabeder sig beskikkelse, skal anklageren – medmindre beskikkelse synes åbenbart unødvendigt – begære en bistandsadvokat beskikket for den pågældende, jf. retsplejelovens § 741 a, stk. 6.

Reglen forudsættes f.eks. anvendt i de tilfælde, hvor en værge for en mindreårig frabeder sig beskikkelse af en advokat, eller hvor det er tvivlsomt, om en erklæring fra en psykisk syg person om ikke at ville have beskikket advokat er alvorlig ment. Beskikkelse i sådanne tilfælde kan være nødvendig for at varetage forurettedes interesser. Dette fremgår af forarbejderne til lov nr. 558 af 24. juni 2005 (lovforslag nr. L 160 af 27. april 2005, de almindelige bemærkninger, pkt. 3.1.3. og 3.1.4.).

Forurettedes adgang til at tale med bistandsadvokaten før afhøringen

Forurettede skal som udgangspunkt have lejlighed til at tale med en bistandsadvokat før politiets afhøring, jf. § 741 a, stk. 2, 2. pkt.

I sager, hvor der skal foretages videoafhøring, vil en eventuel samtale kunne finde sted umiddelbart inden videoafhøringen, hvor både forurettede og bistandsadvokaten er til stede på politistationen.

Hensynet til sagens efterforskning kan dog begrunde fravigelse af udgangspunktet om, at forurettede skal have lejlighed til at tale med en bistandsadvokat inden afhøringen. Politiet vil kunne stille forurettede spørgsmål med henblik på akut oplysning af betydning for en umiddelbar bevissikring, f.eks. om tid, sted og signalement mv. Der skal være tale om oplysninger, der er nødvendige for efterforskningsskridt, som ikke kan opsættes uden risiko for, at øjemedet forspildes. Det kan indebære oplysning om gerningsforløbet, ”udførelsesmåden” mv. med henblik på stillingtagen til, om mulige DNA-spor skal sikres. Det kan også dreje sig om oplysninger, der er nødvendige for stillingtagen til, om der foreligger et anholdelsesgrundlag. Der vil kunne være tale om en udspørgen, der ikke er helt kort. Se forarbejderne til lov nr. 558 af 24. juni 2005 (lovforslag nr. L 160 af 27. april 2005, de specielle bemærkninger til § 1).

Bistandsadvokatens tilstedeværelse under afhøring

Bistandsadvokaten har adgang til at overvære afhøringer af den forurettede og stille yderligere spørgsmål til forurettede, jf. retsplejelovens § 741 c, stk. 1. Bistandsadvokaten skal under videoafhøringen være i monitorrummet, se pkt. 2.3.2.2.

I sager om overtrædelse af straffelovens § 216, og § 225, jf. § 216, kan afhøring af den forurettede kun foregå, hvis bistandsadvokaten er til stede, medmindre forurettede anmoder om blive afhørt uden, at bistandsadvokaten er til stede, jf. retsplejelovens § 741 b, stk. 2, 2. pkt.

Se i øvrigt bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007 om politiets og anklagemyndighedens pligt til at vejlede og orientere forurettede i straffesager og til at udpege en kontaktperson for forurettede samt se i rigsadvokatmeddelelsen afsnittet om Forurettede - Vejledning af forurettede mv., pkt. 2.2., om støtte og bistand til forurettede.

2.3.2. Gennemførelse af videoafhøringen

2.3.2.1. Afhøringsrum

Politiets videoafhøring af forurettede skal gennemføres i et særligt indrettet afhøringsrum. Afhøringsrummene er indrettet under hensyn til, at ofre udsat for seksuelle overgreb befinder sig i en særligt sårbar situation.

2.3.2.2. Afhøringen

I afhøringslokalet skal der normalt kun være forurettede, der skal afhøres, og afhøreren. Derudover kan der være en tolk, hvis der er behov for det, se pkt. 2.3.1. For så vidt angår de nærmere omstændigheder omkring afhøring af forurettede i voldtægtssager, herunder vejledning af forurettede, henvises til Rigspolitiets vejledning om voldtægtssager.

Forurettede skal altid orienteres om, at den mistænkte efterfølgende har adgang til at blive gjort bekendt med den forurettedes forklaring, og at forsvareren og evt. anklageren, hvis denne er til stede, har adgang til at stille supplerende spørgsmål fra monitorrummet.

I forbindelse med afhøringen skal politiet være opmærksom på, at de personer, der er til stede i afhøringslokalet, så vidt muligt sidder sådan, at de alle er med i videobilledet under afhøringen.

Videoafhøring af forurettede i sager om voldtægt eller voldtægt ved andet seksuelt forhold end samleje skal i videst muligt omfang foretages af særligt uddannede afhørere.

Introduktion

Afhøringen skal indledes med en introduktion, hvor dato og tidspunkt for afhøringen nævnes, og hvor der redegøres for følgende:

- hvem der skal afhøres,
- hvem der gennemfører afhøringen,
- hvilke personer der i øvrigt er til stede i afhøringslokalet, og hvor de er placeret,
- hvem der overværer afhøringen i monitorrummet og
- at forurettede er orienteret om, at optagelse af afhøringen på video er et tilbud.

Den indledende introduktion skal gives af afhøreren, mens denne er alene i afhøringslokalet. Efter introduktionen skal forurettede (og en eventuel tolk) hentes ind i afhøringslokalet.

Vejledning om reglerne om vidnefritagelse

Hvis det vurderes at være relevant i den konkrete sag, skal forurettede forud for afhøringen vejledes om reglerne om vidnefritagelse efter retspejelovens § 171.

Forurettede skal vejledes om vidnefritagelsesreglerne, før selve afhøringen begynder. Vejledning om vidnefritagelsesreglerne skal foretages i videoafhøringslokalet således, at vejledningen kommer med på optagelsen af afhøringen.

Sandhedsformaning

Politiet skal forud for videoafhøringen vejlede forurettede om, at der – hvis der rejses tiltale i sagen – vil ske afspilning af videoafhøringen i retten som bevis. Forurettede vil skulle møde op i retten, og videoafhøringen afspilles under forurettedes tilstedeværelse. Politiet skal endvidere vejlede om, at den forurettede vil blive sandhedsformanet af retten, da forurettede har pligt til at tale sandt i retten, jf. straffelovens § 158, stk. 1, og § 160. Den forurettede vil efter afspilningen af videoen blive spurgt, om vedkommende kan vedstå sig sin forklaring fra videoafhøringen, og der vil herefter være mulighed for til at stille supplerende spørgsmål fra både anklager og forsvarer og evt. rettens medlemmer.

Politiet skal endvidere vejlede om, at forurettede som udgangspunkt ikke efterfølgende vil kunne fravælge, at videoen afspilles i retten, men at forurettede vil have lejlighed til at korrigere sit vidneudsagn i retten.

Supplerende spørgsmål

Når afhøreren har stillet sine spørgsmål til forurettede, er der en pause i afhøringen, hvor afhøreren drøfter eventuelle yderligere spørgsmål til forurettede med forsvareren, bistandsadvokaten og evt. anklageren, der har overværet afhøringen fra monitorrummet. Politiet skal som udgangspunkt imødekomme forsvarerens anmodning om spørgsmål til forurettede. Video- og lydoptagelse af personer i afhøringslokalet skal fortsættes i pausen.

Supplerende spørgsmål fra dem, der har overværet afhøringen i monitorrummet, stilles altid af den afhørende polititjenestemand.

Afhøringens afslutning

Når afhøringen er afsluttet, skal forurettede have navn og telefonnummer på en person i politiet, som vedkommende kan rette henvendelse til, dette vil typisk være forurettedes kontaktperson, jf. bkg. nr. 1108 af 21. september 2007 og Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om vejledning af forurettede mv., pkt. 2.2.

2.3.2.3. Genafhøring af forurettede

En begæring fra den mistænkte eller dennes forsvarer om, at der skal foretages en genafhøring af forurettede, skal fremsættes snarest muligt og som udgangspunkt inden 2 uger efter, at den pågældende har haft adgang til at gennemse videoafhøringen, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 3. pkt.

Genafhøring af forurettede forudsætter en konkret begrundelse. Det kan eksempelvis være, at der er fremkommet nye oplysninger, eller at den mistænkte eller forsvareren ønsker nye relevante spørgsmål stillet til forurettede.

Beslutningen om, hvorvidt der skal foretages flere videoafhøringer, skal altid foretages efter en konkret vurdering. Hvis man vælger at gennemføre flere videoafhøringer, skal det som det klare udgangspunkt være den samme afhører, der gennemfører afhøringerne og med korte mellemrum imellem afhøringerne. Derudover skal afhøringerne gennemføres hurtigt efter anmeldelsen.

Hvis en begæring om genafhøring fremsættes mere end 2 uger efter, at den pågældende har haft adgang til at gennemse videoafhøringen, skal politiet/anklagemyndigheden ved vurderingen af, om der skal foretages genafhøring, ligeledes lægge vægt på, om hensynet til den forurettede – på grund af den tid, der er forløbet siden den første afhøring – tilsiger, at der ikke bør foretages fornyet afhøring af forurettede. Ved vurderingen skal det endvidere indgå, at de spørgsmål, som forsvareren forhindres i at stille ved en (sen) genafhøring, formentlig vil blive stillet under hovedforhandlingen i stedet.

En tvist mellem politiet/anklagemyndigheden og den mistænkte og dennes forsvarer om, hvorvidt der skal foretages genafhøring, kan indbringes for retten i medfør af retsplejelovens § 746, stk. 1.

Hvis der skal foretages en genafhøring af forurettede, skal det som udgangspunkt ske ved en yderligere videoafhøring.

Den mistænkte har adgang til efterfølgende at gennemse en eventuel genafhøring af forurettede. Der skal således snarest rettes henvendelse til mistænkte og forsvareren om, at gennemsyn af genafhøringen kan ske hos politiet. Se mere herom i pkt. 2.4.1.

2.4. Mistænktes forhold og rettigheder

Hvis videoafhøringen giver grundlag for at fortsætte strafforfølgningen, skal politiet snarest muligt sigte den mistænkte, hvis det ikke allerede er sket.

2.4.1. Gennemsyn af videoafhøringen

Forsvareren skal have tilsendt en kopi af videoafhøringen og en eventuel hel eller delvis udskrift af denne, jf. retsplejelovens § 729 a, stk. 3.

Den mistænkte har ikke adgang til at overvære videoafhøringen, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 1. pkt.

Den mistænkte skal dog snarest muligt have adgang til sammen med sin forsvarer at gennemse videooptagelsen hos politiet, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 3, 2. pkt. Politiets skal vejlede den mistænkte om denne adgang.

Det er frivilligt for den mistænkte, om han eller hun ønsker at gennemse videoafhøringen.

Tidspunkt for gennemsyn

Af hensyn til en eventuel genafhøring af forurettede skal den mistænkte se videoafhøringen så hurtigt som muligt efter optagelsen og så vidt muligt inden for 1-2 uger efter afhøringen.

Hvis den mistænkte ønsker at gennemse videoafhøringen, men er lovligt forhindret f.eks. på grund af sygdom eller sagligt begrundet udlandsophold, må videooptagelsen forevises vedkommende hurtigst muligt efter forhindringens ophør.

En væsentlig udskydelse af tidspunktet for den mistænktes gennemsyn af videooptagelsen kan betyde, at en eventuel anmodning om genafhøring af forurettede må afvises. Ved vurderingen af, om en anmodning om genafhøring skal afvises, skal det indgå, at de spørgsmål, som mistænkte og forsvareren forhindres i at stille ved en (sen) genafhøring, formentlig vil blive stillet under hovedforhandlingen i stedet. Se om genafhøring af forurettede pkt. 2.3.2.3.

Politiet skal sikre, at den mistænkte snarest muligt får mulighed for at gennemse videoafhøringen.

Det skal tilstræbes, at spørgsmålet om forevisning af videoafhøringen for mistænkte, og spørgsmålet om en eventuel genafhøring af forurettede er afklaret senest 4 uger efter den første afhøring.

Gennemsyn hos politiet

Udgangspunktet er, at den mistænktes gennemsyn af videooptagelsen skal foregå hos politiet. Politiet skal udarbejde en rapport om, at den mistænkte har set videooptagelsen inden en eventuel hovedforhandling.

Hvis den mistænkte ønsker at gennemse videoafhøringen hos politiet uden forsvarerens tilstedeværelse, f.eks. i forbindelse med en afhøring, skal politiet underrette forsvareren herom, inden at den mistænkte ser videooptagelsen, så forsvareren har mulighed for at drøfte denne beslutning nærmere med sin klient. Det skal fremgå af en politirapport, at forsvareren er blevet kontaktet, og hvad der i den forbindelse er blevet aftalt. Hvis det ikke er muligt at få kontakt til forsvareren, skal forevisningen som udgangspunkt udskydes. Den mistænkte skal i stedet snarest muligt gennemse videoafhøringen sammen med sin forsvarer. Der henvises til U2006. 2159V, hvor en videoafhøring blev afvist som bevis i en sag, hvor tiltalte efter eget ønske havde gennemset videoafhøringen uden sin forsvarers tilstedeværelse, og hvor politiet ikke havde underrettet forsvareren herom.

I forbindelse med den mistænktes gennemsyn af videooptagelsen hos politiet skal politiet spørge den mistænkte eller forsvareren om, hvorvidt der vil blive fremsat anmodning om, at der foretages en genafhøring af forurettede.

Politiet skal vejlede den mistænkte om, at en begæring om genafhøring skal fremsættes snarest muligt og som udgangspunkt senest inden 2 uger efter gennemsyn af videoafhøringen.

Gennemsyn hos forsvareren

Såfremt den mistænkte ikke ønsker, at gennemsyn af videooptagelsen skal foregå hos politiet, er der mulighed for, at gennemsyn kan ske hos forsvareren.

I sådanne tilfælde skal politiet sikre sig en erklæring fra forsvareren som dokumentation for, at den mistænkte har gennemset forsvarerens kopi af videooptagelsen.

Mistænkte gennemser ikke videooptagelsen

Hvis den mistænkte ikke ønsker at gennemse videooptagelsen – eller forholder sig passiv over for politiets henvendelse om gennemsyn – kan den mistænkte ikke af den grund efterfølgende under hovedforhandlingen anfægte, at videoafhøringen anvendes som bevis under sagen.

Politiet skal senest samtidig med, at den mistænkte afstår fra at gennemse videooptagelsen, gøre den pågældende bekendt med, at anvendelsen af videooptagelsen som bevismiddel ikke efterfølgende kan anfægtes under henvisning til, at han eller hun ikke har set videoafhøringen forud for hovedforhandlingen.

Hvis den mistænkte forholder sig passiv over for politiets henvendelser om adgangen til at se videooptagelsen, skal politiet ved fornyet henvendelse til forsvareren sikre, at mistænkte har modtaget vejledning om adgangen til at gennemse videoafhøringen og formålet hermed. Afstår den pågældende herefter fra at gennemse videooptagelsen, eller forholder han eller hun sig passiv, skal politiet orientere forsvareren om, at den mistænkte ikke ønsker at gennemse videooptagelsen eller ikke har reageret på politiets henvendelser. Politiet skal samtidig oplyse, at en eventuel begæring om genafhøring skal fremsættes snarest muligt og senest inden 2 uger.

Rapport om henvendelser til mistænkte og forsvareren

Politiet skal udfærdige udførlige rapporter om alle henvendelser til den mistænkte og forsvareren om adgangen til at gennemse videoafhøringen og om, hvorvidt der er yderligere spørgsmål til forurettede, ligesom kopi af eventuelle breve om disse spørgsmål skal indgå i sagen.

Politirapporterne skal indeholde dokumentation for den vejledning, der er givet den mistænkte samt dennes forsvarer om forevisning af videoafhøring mv., herunder at der er givet følgende vejledning:

- at mistænkte har adgang til at gennemse videoafhøringen, og at dette skal ske snarest og inden 2 uger,
- at videoen vil blive anvendt som bevis under den senere straffesag, og at videoen ikke kan anfægtes som bevismiddel under henvisning til, at mistænkte ikke har set videoen forud for hovedforhandlingen,
- at en eventuel begæring om genafhøring af forurettede skal fremsættes snarest muligt og som udgangspunkt inden 2 uger efter gennemsyn af videoen.

3. Forberedelse

I forbindelse med tilrettelæggelsen af hovedforhandlingen i en sag, hvor der er sket videoafhøring, skal anklageren overveje følgende:

- hvordan videoafhøring skal bruges som bevis i retten, se pkt. 3.1.,
- spørgsmålet om vidnefritagelse af forurettede, se pkt. 3.2.,
- forhåndsafgørelse om dørlukning mv., se pkt. 3.3. og
- hvordan den supplerende afhøring i retten af forurettede tilrettelægges, se pkt. 3.4.

3.1. Videoafhøring som bevis under hovedforhandlingen

Videoafhøring af forurettede i en sag om voldtægt efter straffelovens § 216, stk. 1, og § 225, jf. § 216, stk. 1, kan benyttes som bevis under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 872.

Anvendelse af videoafhøring som bevis under hovedforhandlingen er en fravigelse af princippet om umiddelbar bevisførelse. Det er derfor en forudsætning for anvendelse af videoafhøringen som bevis, at fremgangsmåden i retsplejelovens § 745 e er fulgt i forbindelse med videoafhøringen, jf. pkt. 2.3., pkt. 2.3.1.1. og pkt. 2.4.

Hvis fremgangsmåden i retsplejelovens § 745 e ikke er blevet fulgt

Hvis fremgangsmåden i retsplejelovens § 745 e ikke er blevet fulgt, vil det afhænge af karakteren og betydningen af den regel, der er tilsidesat i forbindelse med videoafhøringen, om videoafhøringen kan anvendes som bevis under hovedforhandlingen.

Hvis der er sket tilsidesættelse af de grundlæggende betingelser i § 745 e, kan videoafhøringen som altovervejende udgangspunkt ikke anvendes som bevis under hovedforhandlingen. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis der ikke har været en forsvarer for den mistænkte til stede under videoafhøringen af forurettede, eller den mistænkte ikke har haft adgang til at gennemse videoafhøringen.

Øvrige indsigelser mod anvendelse af videoafhøring som bevis

Forsvarerskifte efter gennemførelse af videoafhøringen har som udgangspunkt ikke betydning for anvendelse af videoafhøringen som bevis under hovedforhandlingen. Det vil sige, at hvis den mistænkte vælger at skifte forsvarer, skal der ikke foretages en fornyet afhøring af forurettede.

Indsigelser om f.eks. ledende spørgsmål til forurettede skal som udgangspunkt ikke føre til, at videoafhøringen ikke kan anvendes som bevis under sagen. Indsigelserne må i stedet indgå i rettens bevismæssige vurdering af videoafhøringen.

Frist for indsigelse mod videoafhøringen som bevis

Hvis den mistænkte eller forsvareren ønsker at modsætte sig, at videoafhøringen anvendes som bevis under hovedforhandlingen, skal pågældende senest 4 uger efter, at videoafhøringen er foretaget, indbringe spørgsmålet for retten, jf. retsplejelovens § 745 e, stk. 4. I de tilfælde, hvor gerningspersonen er ukendt på tidspunktet for videoafhøringen og derfor ikke bliver gjort bekendt med videoafhøringen, vil fristen først løbe fra sigtelsestidspunktet.

Der kan dog ses bort fra undskyldelige fristoverskridelser. En undskyldelig fristoverskridelse kan eksempelvis være, at der er kommet relevante nye oplysninger frem efter udløbet af fristen – f.eks. oplysninger, der gør videoafhøreren inhabil, se hertil betænkning nr. 1554/2015 om videoafhøring af børn, s. 152.

Retten skal herefter tage stilling til, om videoafhøringen kan anvendes som bevis under hovedforhandlingen, jf. retsplejelovens § 872.

Fristen for at gøre indsigelser mod, at videoafhøringen anvendes som bevis, afskærer ikke den tiltalte fra under hovedforhandlingen at gøre indsigelse mod bevisværdien af videoafhøringen. I overensstemmelse med princippet om fri bevisbedømmelse vil retten herefter skulle afgøre, hvilken bevismæssig værdi forklaringen på videoafhøringen skal tillægges.

Hvis retten afviser, at videoafhøringen kan anvendes som bevis

Hvis retten bestemmer, at videoafhøringen ikke kan anvendes som bevis, skal anklageren hurtigst muligt beslutte, om forurettede undtagelsesvis skal indkaldes til at afgive fuld vidneforklaring for retten, eller om en ny videoafhøring vil kunne afhjælpe fejl ved den tidligere videoafhøring.

3.2. Vidnefritagelse under hovedforhandlingen

Forurettede, der er videoafhørt i medfør af retsplejelovens § 745 e, stk. 1, nr. 5, har pligt til at møde som vidne i retten og svare på supplerende spørgsmål. Vidnefritagelsesreglen i retsplejelovens § 172 a, stk. 1, omfatter således ikke forurettede i sager om voldtægt og voldtægt ved andet seksuelt forhold.

Efter omstændighederne vil forurettede imidlertid kunne være omfattet af reglerne om vidnefritagelse i retsplejelovens § 171. Der vil således kunne opstå situationer, hvor en forurettet efter at have fået sin forklaring videooptaget alligevel ikke ønsker den afspillet i retten og heller ikke selv ønsker at afgive forklaring for retten med henvisning til retsplejelovens § 171, stk. 1 og 2.

I de tilfælde, hvor forurettede har ret til at blive fritaget fra at vidne, kan den optagne forklaring således ikke afspilles uden den forurettedes samtykke. I de tilfælde, hvor retten efter retsplejelovens § 171, stk. 3,

pålægger forurettede at afgive forklaring, vil videoafhøringen derimod skulle afspilles, og forurettede skal møde op i retten og svare på supplerende spørgsmål.

3.3. Forhåndsafgørelse om dørlukning mv.

Retten kan efter retsplejelovens § 845, stk. 1, træffe forhåndsafgørelse efter anmodning fra anklagemyndigheden, forsvareren eller et vidne om blandt andet

- dørlukning, jf. retsplejelovens §§ 29 og 29 a,
- referatforbud, jf. retsplejelovens § 30,
- navneforbud, jf. retsplejelovens § 31,
- at tiltalte skal forlade retslokalet, mens et vidne afhøres, jf. retsplejelovens § 856.

Anklagemyndigheden skal senest samtidig med indlevering af bevisfortegnelsen underrette forsvareren og retten, hvis der foreligger spørgsmål som nævnt i § 845, stk. 1, jf. § 845, stk. 2. Det afgørende er, om anklagemyndigheden på tidspunktet for fremsendelsen af bevisfortegnelsen er bekendt med, om der er spørgsmål af den omhandlede karakter.

3.4. Afhøring af forurettede i retten

Videoafhøring i voldtægtssager er et tilbud, som den forurettede kan vælge at tage imod.

Hvis forurettede vælger at lade sig videoafhøre, kan vedkommende dog som udgangspunkt ikke fravælge, at videoafhøringen afspilles i retten, men må i stedet henvises til at korrigere sit vidneudsagn efter afspilningen i retten. Det bemærkes i den forbindelse, at sandhedspligten efter straffelovens § 158, stk. 1, og § 160 først indtræder i forbindelse med, at forurettede vedstår sig eller korrigerer sit vidneudsagn for retten.

Videootagelsen afspilles for retten indledningsvis under forurettedes tilstedeværelse. Forurettede vil herefter skulle sandhedsformanes af retten og dernæst blive bedt om at forholde sig til, om vedkommende kan vedstå sig forklaringen i videoafhøringen. Herefter kan forurettede komme med tilføjelser eller rettelser til den videooptagne forklaring.

Derefter vil anklageren og forsvareren få mulighed for at stille supplerende spørgsmål til den forurettede.

De supplerende spørgsmål bør ikke have karakter af en genafhøring af forurettede, da dette vil omgå hensynene bag videoafhøringsordningen, som er at undgå retraumatisering af forurettede ved gentagne detaljerede forklaringer om de seksuelle handlinger i voldtægten. Dette hensyn blev fremhævet af det af justitsministeren nedsatte ekspertpanel, der i 2019 kom med en række anbefalinger til behandlingen af voldtægtssager, herunder indførelse af muligheden for videoafhøring.

Dette indebærer, at spørgsmål til forhold, der er tilstrækkeligt belyst ved videoafhøringen, bør afskæres i medfør af retsplejelovens § 864, jf. forarbejderne til lov nr. 2601 af 28. december 2021 (lovforslag nr. L 14 af 6. oktober 2021, specielle bemærkninger til nr. § 2, nr. 4).

Anklagemyndigheden skal i den forbindelse være særligt opmærksom på karakteren af de supplerende spørgsmål, der stilles til forurettede og gøre indsigelse imod overflødige spørgsmål. I anledning af uenighed mellem parterne om bevisførelsen træffer retten afgørelse efter retsplejelovens § 875.

4. Jura

5. Straf og andre retsfølger

6. Efter dom

7. Love og forarbejder

Straffeloven - seneste hovedlov

- Lovbekendtgørelse nr. 1851 af 20. september 2021 – Straffeloven

Retsplejeloven – seneste hovedlov

- Lovbekendtgørelse nr. 1835 af 15. september 2021 – Retsplejeloven

Relevante bekendtgørelser

- Bekendtgørelse nr. 1108 af 21. september 2007 om politiets og anklagemyndighedens pligt til at vejlede og orientere forurettede i straffesager og til at udpege en kontaktperson for forurettede

Relevante forarbejder

- Lov nr. 2601 af 28. december 2021 om ændring af straffeloven, retsplejeloven, hvidvaskloven og forskellige andre love
 - Lovforslag nr. L 14 af 6. oktober 2021
- Betænkning nr. 1554/2015 om videoafhøring af børn og unge i straffesager.
- Lov nr. 558 af 24. juni 2005 om forbedring af voldtægtsfres retsstilling m.v. og beskikkelse af bistandsadvokat for pårørende til afdøde i straffesager mod politipersonale

Rigsadvokaturen, den 1. januar 2022

RIGSADVOKATEN

/ Rigsadvokaten